

Dostopnost v Slovenskem etnografskem muzeju s poudarkom na kopijah muzejskih predmetov

dr. Bojana Rogelj Škafar, vodja projekta Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam (2013 – 2015)
Slovenski etnografski muzej

ADLAB MULTIPLIER EVENT 6: Extending the circle of AD
Ljubljana, Kino Šiška, 4. junij 2019

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI za vse.**

Dostopnost.eu

DO KULTURNE DEDIŠČINE RANLJIVIM SKUPINAM

omogočimo onemogočeno. **Dostopni za vse.**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

S E M

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJSKI PROGRAMI FINANCIRANA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

sl()gi

O projektu

- Upravičenec: Slovenski etnografski muzej (SEM)
- Sodelujoči: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (MNZS), Narodna galerija (NG), Narodni muzej Slovenije (NMS), Prirodoslovni muzej Slovenije (PMS), Slovenski gledališki inštitut (SLOGI) in Tehniški muzej Slovenije (TMS)
- Sofinancerja: Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada (ESS) (85%) in Ministrstvo za kulturo RS (MK) (15%)
- Obdobje operacije: 1. 4. 2013 - 30. 11. 2015
- Vrednost operacije: 984.871,75 EUR

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI za vse.**

Cilji projekta:

- **Vključevanje in usposabljanje oseb iz ranljivih družbenih skupin (priseljenci, pripadniki etničnih manjšinskih skupnosti, Romi, senzorno in gibalno ovirani, mladi diplomanti – iskalci prve zaposlitve, brezposelni starejši nad 55 let) v muzejsko delo – možnost karierne poti na področju varstva kulturne dediščine in pridobitev strokovnega naziva kustos (zaposlitve na projektu in vključevanje študentov).**
- **Pridobivanja specialnega strokovnega znanja zaposlenih, snovanje in razvijanje novih pedagoških in andragoških programov in vsebin zaradi vzpostavitev dobrih praks v državnih muzejih.**
- **Izobraževanja za muzejske delavce, delavce s področja varstva kulturne dediščine in za ostalo zainteresirano javnost za delo z ranljivimi družbenimi skupinami ob uporabi novih tehnologij ter z znanji s področja managementa kulturnih vsebin.**

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Cilji projekta:

- **Zagotavljanje tehnične dostopnosti muzejskih prostorov in spletnih strani**, zagotovitev mobilne indukcijske zanke, lup, tipnih kart, urejen dostop gibalno oviranim osebam, **izdelava kopij in ponazoril izbranih muzejskih predmetov**, prenova spletne strani SEM, **nadgradnja avdio vodnikov**, tablice s tolmačenjem besedil v slovenskem znakovnem jeziku
- **Informiranje in obveščanje** ter ozaveščanje javnosti o vključenosti ranljivih skupin v družbo.
- **Oblikovanja temeljne strategije za integracijo ranljivih skupin** na področju dela muzejev in varstva kulturne dediščine.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Kopije in ponazorila muzejskih predmetov

- 16 taktilnih kopij in ponazoril
- 4 skupine predmetov ob aktualni občasni razstavi Vrata: prostorski in simbolni prehodi življenja
- 14 predmetov v obliki razstave v stalni razstavi Med naravo in kulturo, ki predstavljajo značilnosti določenega zgodovinskega obdobja, tehnike izdelave in načina življenja pri nas in po svetu
- Izberejo jih kustosi muzeja v sodelovanju s tiflopedagoginjo Aksinjo Kermauner. Njene napotke in smernice upoštevajo izdelovalci kopij.
- Izdelava kopij muzejskih predmetov zahteva tradicionalna obrtniška znanja in spoštovanje do ohranjanja kulturne dediščine. Glede na poznavanje predmetov, tehnik in načinov izdelave jih večinoma izdelajo restavratorji SEM, zunanji izvajalci pa so bili izbrani na podlagi poznavanja obrtniških znanj in referenc s področja izdelave muzejskih kopij pod mentorstvom restavratorjev in kustosov SEM.
- Zaradi ohranjanja pristnosti in avtentičnosti izvirnih predmetov so jim kopije in ponazorila po velikosti, materialu (les, kovina, tekstil, glina) in strukturi čim bolj podobne. Namenjeni so taktilnemu ogledu, saj obiskovalcem z dostopnostjo omogočajo drugačno spoznavanje muzejskih predmetov. Izvirniki kot nosilci številnih spominov in del kulturne dediščine ostajajo varno razstavljeni v vitrinah nedaleč stran od posamezne razstavljene kopije, nekateri so pod kontroliranimi pogoji (temperatura, vlaga) shranjeni v depozitu.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Kopije sestavin vrat (polnila, ključavnice, ključi, kapitlji in kovani elementi) na razstavi Vrata

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI** za vse.

Maketa čolna s podporno smučko (Polinezija)

Lončarsko vreteno in pekač za perutnino

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI** za vse.

Čupa – primer ponazorila

- Čupa, čoln deblak, velja za najstarejše slovensko morsko plovilo.
- Njeno ponazorilo ohranja velikost in strukturo originala, saj je prav tako izdelano iz lesa, razlikuje se v tehniki izdelave. Prvotno so čupe izdoblili iz debla hoje, ponazorilo pa je narejeno iz lepljenega lesa.
- Tovrstna tehnika izdelave predmetu omogoča daljšo in trajnejšo obstojnost v razstavnem prostoru glede na temperaturne in druge dejavnike v prostoru.
- Original je shranjen v depozitu.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

V procesu izdelave kopij in ponazoril je potekalo nenehno sodelovanje s slepimi in slabovidnimi osebami, ki so podale povratne informacije o ustreznosti izdelave.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Kopije in ponazorila so predstavljeni kot razstava Dotik preteklosti v sklopu stalne razstave Med naravo in kulturo. Pri njihovi predstavitvi smo upoštevali priporočila o višini informacijskih tabel in pultov ter poskrbeli za talne oznake, ki obiskovalce vodijo od predmeta do predmeta.

Šolski vajenici na razstavi

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Del projekta so izobraževanja (Joel Snyder).

Avdiodeskripcija – premišljeno pripravljena besedila opisujejo predmete in njihove pomembne podrobnosti tako, da lahko večina dojame in začuti njihov pomen in zgodovinsko sporočilo.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI za vse.**

Priprava besedil po načelih avdio deskripcije

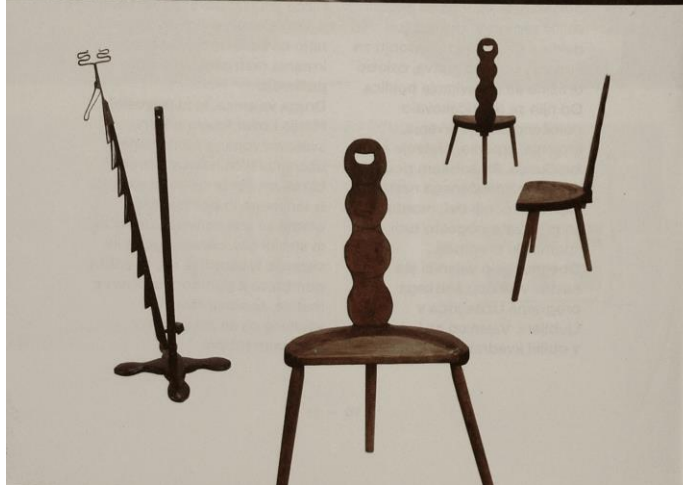
- Izbor najbolj reprezentativnih predmetov, saj bi opisovanje prav vseh vzelo preveč časa.
- Vsak od opisanih predmetov mora biti širše reprezentativen za dobo, v kateri je nastal, za njegovega ustvarjalca ali za pomen in sporočilo, ki ga je v tej dobi imel ali ga ima danes.
- Izbrane taktilne kopije in ponazorila morajo biti del rdeče niti muzejske zgodbe in so hkrati *pars pro toto* posameznega dela zbirke.
- Besedila so dostopna v več različnih jezikih preko avdio vodičev in s krajšim besedilom v povečanem tisku za slabovidne na stojalih poleg kopij in ponazoril.
- Na spletni strani SEM so video posnetki, opremljeni s podnapisi, ki so besedila z razstave in so pretolmačena v slovenski znakovni jezik.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI za vse.**

Pri pripravi besedil oziroma opisov, ki dopolnjujejo kopije in ponazorila, so upošteevane temeljne zakonitosti avdio deskripcije: način uporabe jezika, preprostost in številčnost informacij. Dodatno pa so obogatena s kontekstom, z zgodbo, ki obiskovalcu omogoča celosten vpogled v uporabo, namen in funkcionalnost predmeta.

Besedila so bila preverjena s predstavniki slepih in slabovidnih oseb tako, da smo prednje postavili izbrani predmet in jim prebrali pripravljeni opis. Na podlagi povratnih informacij in napotkov so bila nato pripravljena končna besedila.

ČELEŠNIK IN STOL

V domu, namenjenem bivanju, se med družinskimi člani vzpostavljajo raznoliki medsebojni odnosi in izvajajo obredja, hkrati pa se v njem zadovoljujejo temeljne življenjske potrebe. Človekova dejavnost v domu je v veliki meri odvisna od svetlobe. Vse do konca 19. stoletja so si svetili z ognjem, gorečimi drvi na ognjišču, s trskami, z baklami, lojem ali oljem. Na marsikateri kmetiji so si svetili z gorečimi trskami, ki dajejo le omejeno svetlobo in gorijo le 15 do 20 minut. Zatikali so jih v kovane klešče na stojalu, imenovanem čelešnik. Čelešnik iz druge polovice 18. stoletja ima ob stojalu nazobčano desko s

kovinskim zatičem za nastavitev višine trske, katere svetloba se je širila v ožjem ali širšem krogu. Stol je bil v notranji opremi kmečkih domov zelo pomemben. V 18. stoletju so jih imele le nekatere kmetije, pogostejši so postali šele v 19. stoletju. Ker so imeli pogosto funkcijo častnega sedeža za gospodarje ali goste, so jih tudi krasili. V kaminskih kuhinjah so ob ognjišču sedeli na posebnih trinožnih stoli. Mednje spada tudi stol iz Skadanščine na Primorskem iz druge polovice 18. stoletja. Je nizek, sedalo je na višini 40 cm, ozko krašeno naslonjalo ima odprtino za prenašanje.

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI ZA VSE.**

Ogled razstave Dotik predmetov s pomočjo avdio vodičev

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI** za vse.

Dotik preteklosti, dvojezična brošura ob razstavi kopij

omogočimo onemogočeno. **DOSTOPNI** za vse.

Hvala Za DOSTOPNOST

dr. Bojana Rogelj Škafar, bojana.rogelj@etno-muzej.si

omogočimo onemogočeno. DOSTOPNI za vse.